

M A G Y A R   N Y E L V

AZ ÚJ MAGYAR NYELVKÖNYVRŐL

Az Intézet igazgatója Uhrman Györgyöt bizta meg az új magyar nyelvkönyv szerkesztésével. A Szemle szerkesztősége ezért tájékoztatást kért tőle az új tankönyvvel kapcsolatos problémákról. Ez a rövid interjú természetesen nem tekintheti át a tankönyvirás teljes problematikáját, amely a munka során is változik.

A további hozzászólások feladata az ezzel kapcsolatos kérdések bővebb megvitatása, elemzése.

Együttal szeretnénk közölni, hogy a Szemle további tervei között szerepel azoknak a pályázatoknak a kiadása, amelyek a tankönyvirással kapcsolatosak, s eddig nem kerültek sokszorosításra. /A szerk./

1. A pályázatok tükrében milyen főbb koncepciók jelentkeztek?

Amennyiben lényeges különbségek vannak, melyek mellett döntöttek?

- Jelenleg a pályázatok anyagának mintegy nyolcvan százalékát ismerem. "Átfogó", minden részletre kiterjedő "konceptiók" nincsenek közöttük. Sok a részletmunka, egyes területek, fejezetek, módszerek leírása, ajánlása, ill. kidolgozása. Egy pályázat ugyan "totális" igényrel készült, de terjedelmének nagyobb részében olyan oktatás-szervezési, hivatali stb. javaslatokat tartalmaz, amelyek mindenképpen túllépik a tankönyvek kérdéskörét. Ezekről az Intézet szabályzatai, tantervei, ügyrendjei, intézkedések, tervezeteinkben nem térhetünk ki rájuk. A tervezetekhez több olyan pályázatot használunk fel, amelyek legalább részben azonos elképzeléseket mutatnak, vagy elképzelések tartalmilag és módszertanilag közös nevezőre hozhatók. Itt jegyzem meg, hogy a tervezetekben fel nem használt pályázatok között is van néhány, amelyet feltétlenül közre kellene adni, ha nem másként, hát sokszorosított formában, mert igen sok elméleti és módszertani érdekességet tartalmaznak.

2. Milyen előkészítő munka alapján indul a tankönyvirás?

Melyek a közvetlen szervezési feladatok?

- Az előkészítő munkálatok tartalmáról az Intézeti Tanács döntött. Ez a Tájékoztatóban olvasható.

A közvetlen szervezési feladatok:

- a/ A munkaközösségek megszervezése, a különféle tervezetek közreadása /nyelvtan, lecke-felépítés, társalgás, szemléltetés/ a még hiányzó tervezetek megírása /tematika, labor, kiejtés/.
- b/ Ezekután – fellehetőleg még áprilisban – a MNySz tanárainak vitája az összes tervezetről, a tervezetek végleges formába öntése és felterjesztése az Intézet illetékes vezetőihez /az Igazgatóhoz, a MNySz ill. a TMCs vezetőihez./
- c/ A munkaközösségek munkarendjének a megállapítása, a kiadói dokumentáció összeállítása.

3. Mennyire használhatók a korábbi tankönyvek megírásában szerzett tapasztalatok?

Mennyire határozzák meg a korábbi tankönyvek az új elképzeléseket?

4/ A régi tankönyv használata folyamán szerzett gyakorlati tapasztalatokat, részmegfigyeléseket, stb. milyen formában hasznosítják?

- A jelenlegi tankönyvekből leszürt tapasztalatok elsősorban azaz a tanulsággal szolgálnak: mit kell másképpen csinálni? A kérdés azonban, azt hiszem, arra vonatkozik: hogyan kell jobban csinálni?

Ez a viták és tervezetek alapján remélhetőleg egyértelműen megfogalmazható lesz elsősorban annak a valóban nagy mennyiségben felgyűlt közös tapasztalatnak az alapján, amely má már a testület, s főként a magyar szakos kollegák sajátja. Ez a tapasztalat nyer kifejezést a pályázati anyagok legnagyobb részében is. A jelenlegi tankönyvekből minden jónak bizonyult elvet és formát be lehet illeszteni az újabb elképzelésekbe.

5. Mennyire kötődik az oktatás jelenlegi strukturájához az új könyv, figyelembe veszik-e esetleges változásait?

- Az új tankönyvnek teljes mértékben igazodniuk kell az oktatás szervezetéhez és szerkezetéhez. Már utaltam rá, hogy ez tantervi kérdés, /no meg az anyagi-technikai lehetőségek kérdése!/ s attól nincs jogunk eltérni. Az esetleges újabb szerkezeti változtatásokat éppen azért kell majd nagyon megfontolni, mert a jelenlegi tankönyvek használhatóságát is nagymértékben csökkentette, hogy más /ideálisabb/ oktatási szervezethez készült, mint amilyenre felhasználták, ill. ma is használjuk. A komplex és gyakorló órák jobb megosztásának módjait azonban az új tananyagoknál is keresni kell.

6. Hogyan képzelik el a nyelvtan tanítását?

Milyen formában épül a nyelvtan a tananyagba?

/Szerepelnek-e sorrendi problémák, például: mikor jelennek meg az ige, határozók belépése, stb./

- A nyelvtan felépítésének részletes tervezete minden magyartanító kartárs kezébe kerül, ehhez – akár a többi tervezethez – minél több írásos és szóbeli megjegyzést, javaslatot kérünk. A felépítés egyszersmind sorrendet is jelent. A tervezet, úgy vélem, eléggé megindokolja az ajánlott sorrendet, figyelembe véve a legkiemelkedőbb alakí, funkcionális, mennyiségi, stb. szempontokat is. A jelenlegi felépítéshez képest eszközölt változtatások szükségességét nagyon sokan hangsúlyozták az elmúlt években, s jogosan.

7. Milyen elképzelés szerint épülnek fel a szövegek? /módszertani, tartalmi szempontból/

Magukban foglalnak-e országismereti anyagot, újságolvasásra előkészítő témákat stb?

- A szövegek nem módszertani szempontból épülnek fel, nem lesznek "előre tagoltak", ha erre gondolnak. A tartalmi, minőségi szempont az elsődleges, természetesen a nyelvtani figyelem alapján, de nem olyan nyelvtani "gúzsban", mint a jelenlegiek. A szövegek tartalmazhatnak majd országismereti anyagot a megfelelő arányban, de változatlanul érvényesnek

tartom azt az elvet, hogy nem turisták számára kell nyelvkönyvet készíteni. Szerintem minden téma előkészíthető az újságolvasásra, de ezt nem tartom kiemelendő célnak az I. szakaszban,

8. Milyen szempontok alapján állítják össze az első ciklus lexikai anyagát /szaknyelvi vagy köznyelvi jelleg?/

- Az I. szakasz szókincsét nem lehet előre összeállítani. Az ilyen jellegű listák csak támpontként és tájékozódás céljára alkalmasak.

A tananyagok szókincese csak a megírás során válhat véglegessé. A "szaknyelv - köznyelv" vitát értelmetlennek és félrevezetőnek tartom. Igaz, ki kell hagyni minden olyan szót, amely a szaktárgyak nomenklaturájához tartozik, de ki állítja, hogy nincs szükség azoknak a szerkezeteknek és kifejezéseknek a tanítására, amelyeket a diákok az első matematika-, fizikaórákon hallani fognak?

Kimaradhat az egyenlet szó, de ki lehet hagyni azt a kifejezést, hogy ymi egyenlő vmivel? Ez nem köznyelvi szerkezet? A példák száma hosszan folytatható. Köznyelv - ez szerintem azt jelenti, hogy egyszerű mindennapi nyelv, tökéletes nyelvhelyesség, de semmi felesleges "idegenforgalmi" szókincs, nem hivataloskodó vagy irodalmiaskodó kifejezések, sem a vezércikk, sem a vicclap stílusa.

9. A készülő frekvencia-szótár eredményei mennyire határozzák meg a tankönyv lexikai anyagát?

- A lexika gyakorisági vizsgálata a leckék készítésével párhuzamosan történik, befolyásolhatja a szókincs kezelést, de nem határozhatja meg.

10. Milyen szerepet kap a társalgás? Szorosan kapcsolódik-e a leckék szövegéhez, avagy lesznek "külön" társalgási témák?

- A Társalgás, amelyet az egyik pályázaton alapuló tervezet Guberina AVGS rendszerében képzel el, az adott leckék nyelvtani és lexikai anyagához kapcsolódik. A nyelvtanhoz alapjában, szigorúbban, a szókincshez kb. 75 %-os kötöttséggel, a szövegek témájához elegendő a laza kapcsolat is.

- 10 -

Számos **izgalmas kérdés** merülhet még fel, ezekre a terveze-
tek 100 oldalit meghaladó anyaga válaszolhat.

Köszönöm a SZEMLE szerkesztőinek érdeklődését.